

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ เนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญอันจะผลักดันให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ และยกระดับประเทศเข้าสู่คุณภาพและมาตรฐาน เพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของชีวิตที่จะนำไปสู่การพัฒนาทุก ๆ ด้าน อีกทั้งยังเป็นปัจจัยที่สำคัญในการช่วยให้คนมีความคิด มีปัญญา และเหตุผล รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ สามารถที่จะปรับตัวได้ตามเหตุการณ์และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 มาตรา 6 ได้บัญญัติไว้ว่า การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีจริยธรรมและคุณธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความรู้อันเป็นสากล ทั้งนี้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน และในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักการว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรฐานการศึกษาของชาติ อุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาของชาติ ได้กำหนดมาตรฐานไว้ 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก มาตรฐานที่ 2 แนวทางการศึกษาที่มุ่งการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาของชาติตามอุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาของชาติ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก คือ 1) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณาจารย์ ผู้เรียน ผู้ปกครองและสมาชิกชุมชน 2) ปัจจัยด้านการบริหาร ได้แก่ หลักการบริหารจัดการและหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2546 : 5)

การบริหารจัดการศึกษาที่ดีและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ประกอบด้วยหลายองค์ประกอบด้วยกันไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้ปกครอง คณะครูและบุคลากร ที่สำคัญคือ การบริหารจัดการศึกษาที่เกิดความเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานทั้งหมดอันเป็นภาระหน้าที่ที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างสมาชิกแต่ละฝ่ายและองค์กรต่างๆ ในฐานะบทบาทความเป็นผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้รวบรวมพลังและการใช้ประโยชน์ของผู้คนและองค์กรให้ช่วยกันขับเคลื่อนพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ตามอุดมการณ์ หลักการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและของชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : บทนำ)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การบริหารและการจัดการศึกษาที่ดี มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องเป็นผู้ที่มีสมรรถนะเอื้อต่อการบริหารและจัดการศึกษา มีความเป็นมืออาชีพในการบริหารการศึกษาและแนวทางปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะผู้นำทางวิชาการและผู้นำการเปลี่ยนแปลง (ธีระ รุญเจริญ, 2550 : 7)

จากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 มาตรา 80 ให้มีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งบางตำแหน่งและบางวิทยฐานะเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสมในอันที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและความก้าวหน้าแก่ราชการ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) และยังสามารถกำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะใด และเลื่อนเป็นวิทยฐานะใดต้องมีการประเมินคุณภาพการปฏิบัติงาน หรือสมรรถนะทางการบริหารดังนี้คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริหารที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์ ดังนั้น แนวคิดสมรรถนะจึงมีความสำคัญและถือเป็นหัวใจในการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

สมรรถนะจึงเป็นปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่องค์กร โดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ดังเช่นในปัจจุบันนี้ องค์กรต่าง ๆ พยายามนำสมรรถนะมาใช้เป็นปัจจัยในการบริหารองค์กรในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนางานบริการ หรือการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร เพื่อจะได้สร้างผู้บริหารรุ่นใหม่ให้มีสมรรถนะเหมาะสมกับยุคปฏิรูปทั้งในปัจจุบันและอนาคต (เทือน ทองแก้ว, 2546 : 2)

สถานศึกษาภายใต้การนำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์การหลักที่มีหน้าที่จัดการศึกษาให้มีคุณภาพและทั่วถึงให้แก่ผู้เรียน ไม่ว่าจะอยู่ในชนบทห่างไกลเพียงใด ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มีจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข แต่เนื่องจากสภาพการจัดการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนใต้มีอุปสรรคและปัญหาค่อนข้างมาก สืบเนื่องมาจากผลกระทบที่เกิดสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เช่น มีการลอบทำร้ายครูและผู้บริหาร เฝ้าโรงเรียน ทำให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนขาดขวัญกำลังใจ หวาดกลัวในความไม่ปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ผู้บริหารเกิดความเครียดไม่กล้าเดินทางมาทำงานเพราะเกิดความหวาดระแวงในการเดินทางเป็นผลให้การปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เกิดความล่าช้า สถานศึกษาต้องหยุดทำการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาขอย้ายออกนอกพื้นที่ สถานศึกษาจึงขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารองค์กร สภาพเช่นนี้ทำให้มองเห็นได้ชัดเจนว่าขวัญและกำลังใจของบุคลากรทางการศึกษาไม่อยู่ในวิสัยที่จะทำงานตามปกติได้แต่กำลังตกอยู่ในภาวะตกต่ำอย่างหนักจากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการศึกษาในหลาย ๆ ด้าน (ประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ, 2553 : ออนไลน์)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 ได้รับความกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่และกำลังประสบปัญหาดังกล่าวเช่นกัน จึงส่งผลให้การบริหารงานในด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ทำให้ผู้ปกครอง ชุมชนขาดความเชื่อถือต่อการจัดการศึกษา จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 จำเป็นต้องมีการเร่งพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ นานานุกูล (2545 : 6) ที่ว่าภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาองค์กรอย่างจริงจังและต่อเนื่องทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาลึกซึ้งและแก้ไขจุดอ่อนขององค์กรที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน ดังนั้นการเร่งพัฒนาขีดสมรรถนะและเสริมสร้างความเข้มแข็งจะช่วยให้องค์กรปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดมศึกษานราธิวาส เขต 1 ตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) 2548 ประกอบด้วย 8 สมรรถนะ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการ

บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นราธิวาส เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน
2. ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน
3. ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ได้ข้อมูลระดับสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนา สมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนและดำเนินการพัฒนาสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

งานวิจัยมุ่งศึกษาระดับสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ซึ่งคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดไว้ เป็นหลักเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อบรรจุแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการและผู้อำนวยการสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 8 สมรรถนะ ตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) พ.ศ. 2548 ประกอบด้วย

- 1.1 สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์
- 1.2 สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดี
- 1.3 สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง
- 1.4 สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม
- 1.5 สมรรถนะที่ 5 การวิเคราะห์และการสังเคราะห์
- 1.6 สมรรถนะที่ 6 การสื่อสารและการจูงใจ
- 1.7 สมรรถนะที่ 7 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร
- 1.8 สมรรถนะที่ 8 การมีวิสัยทัศน์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวนทั้งสิ้น 1,735 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามขนาดของสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2553 จำนวน 325 คน จากการคำนวณ โดยใช้สูตร Yamane (1973, 727-728 อ้างถึงใน ผ่องศรี วาณิชสุภวงศ์, 2546 : 104)

3. ขอบเขตของตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

3.1.1 ระดับการศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.1.1.1 ปริญญาตรี

3.1.1.2 สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.2 ประสบการณ์การทำงาน จำแนกเป็น

3.1.2.1 ต่ำกว่า 5 ปี

3.1.2.2 5 – 10 ปี

3.1.2.3 มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป

3.1.3 ขนาดสถานศึกษา แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ

3.1.3.1 ขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน

3.1.3.2 ขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 121 - 300 คน

3.1.3.3 ขนาดใหญ่ มีนักเรียนเกินกว่า 300 คน ขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ สมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) 2548 ประกอบด้วย

3.2.1 สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์

3.2.2 สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดี

3.2.3 สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง

3.2.4 สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม

3.2.5 สมรรถนะที่ 5 การวิเคราะห์และการสังเคราะห์

3.2.6 สมรรถนะที่ 6 การสื่อสารและการจูงใจ

3.2.7 สมรรถนะที่ 7 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร

3.2.8 สมรรถนะที่ 8 การมีวิสัยทัศน์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์ เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำหรือข้อความที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะทางการบริหาร หมายถึง ความสามารถในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด

1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีการพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

1.2 การบริการที่ดี หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจในการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3 การพัฒนาตนเอง หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงการศึกษาค้นคว้า หาความรู้ ติดตามองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในวงวิชาการและวิชาชีพเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

1.4 การทำงานเป็นทีม หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน เสริมแรง ให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัว เข้ากับบุคคลอื่น หรือแสดงบทบาทผู้นำ ผู้ตาม ได้อย่างเหมาะสม

1.5 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความสามารถในการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ แล้วแยกประเด็นเป็นส่วนย่อย ตามหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนด สามารถรวบรวมสิ่งต่างๆ จัดทำอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ห้วงองค์กรหรืองานในภาพรวมและดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

1.6 การสื่อสารและการจูงใจ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความสามารถในการพูด เขียน สื่อสาร ได้ตอบ ในโอกาสและสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจน สามารถชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่น เห็นด้วยยอมรับ คล้อยตาม เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของการสื่อสาร

1.7 การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความสามารถในการให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยแก้ปัญหาให้แก่เพื่อนร่วมงานและผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนและให้โอกาสผู้ร่วมงานได้พัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ

1.8 การมีวิสัยทัศน์ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ทิศทาง หรือ แนวทาง การพัฒนาองค์กร ที่เป็นรูปธรรมเป็นที่ยอมรับ และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ การยอมรับแนวคิด วิธีการใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนางาน

2. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

3. ทักษะของครู หมายถึง ความคิดเห็นของครู ระดับประถมศึกษาที่มีต่อสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

4. ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่ด้านการสอนในสถานศึกษา ที่เป็นโรงเรียนของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

5. ขนาดสถานศึกษา หมายถึง ลักษณะของสถานศึกษาตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2547) โดยกำหนดจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ดังนี้

5.1 สถานศึกษาขนาดเล็กเป็นสถานศึกษาที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน

5.2 สถานศึกษาขนาดกลางเป็นสถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน

5.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่เป็นสถานศึกษาที่มีนักเรียนเกินกว่า 300 คน ขึ้นไป

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับเขต ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัดประกอบด้วย สถานศึกษาที่อยู่ในอำเภอเมือง อำเภอเชียง อำเภอบาเจาะ อำเภอรือเสาะ และอำเภอศรีสาคร